

Any X

Barcelona 14 de Octubre de 1897

Núm. 476

Còpia fot. de A. Esplugas.

Es inútil qu' us canseu,
viatjant per tot arreu,
per trobá ab la vostra manya
un tipo com lo que 's veu.
Sols á n' aquí en trobareu.
¡No mes n' hi ha exemplars á
Espanya.

DE DIJOURS A DIJOURS

Es vritat que hi ha presidents de corridas de toros—en Plaza, poso per cas—capassos de fer tornar tarumba á tot un públich; pero no es menos cert que hi ha públichs, capassos de fer tornar beneyts á tots los presidents haguts y per haver.

Y si 's volen convence d' aquesta última afirmació. fassin lo favor de passar revista al públich bullanguero qu' omplía la plassa de toros lo diumenge passat.

¡Quina bronca! ¡Quins crits! ¡Quin escándol! Y tot, tot anava dirigit al president.

¿Per qué?

Perque 'l públich tenia gana d' escándol, de crits y de bronca.

Lo regidor senyor Mutjé, devia malshir mes de cent vegadas la costum qu' obliga als concejals á presidir unas corridas, ahont se reuneix un públich casi sempre quisquillós y saragatero; y devia malehirla sobre tot al sentirse aixordat durant la lidia del sisé toro y veure la pluja de projectils qu' anavan á caure al mitj de la plassa.

¿Per qué al lidiarse aquet toro va armarse tanta bronca? Perque una bona part del públich va trobarlo massa criatura. ¿Y ho era realment? No, senyors, era menut, perque no era mes gran, com serán menuts sempre, encare que visquin quatre sigles, en Rufart y en Tort y Martorell.

Y es tant cert que 'l toro que motivá las mes fortas discussions tenia la edat reglamentaria, que 'l senyor Mutjé que va pendres en sério las protestas del públich, va ordenar als veterinaris del Ajuntament que certifi-quessin respecte la edat dels toros lidiats, extenent dits senyors lo següent certificat: «Los infrascrits, profes-sors veterinaris de primera classe, inspectors de carn del Matadero general d' aquesta ciutat: Certifiquém que del reconeixement practicat en mort, dels sis toros lidiats en lo día de la setxa, cinch tenian la edat regla-mentaria, ó sian cinch anys, y 'l sortejat en quint lloch passava de dita edat. Y pera que consti y á petició del senyor president firmém la present á Barcelona á 10 d' Octubre de 1897.—Joaquím Riqué—Juan Buscá.»

Lo senyor Mutjé, donchs, havia cumplert ab son de-ber y la bronca que li va propinar lo públich, fou per lo tant injusta.

Si aquet, fundantse en que 'ls elevats preus de las localitats no responian á la calitat del bestiar, hagués reclamat al empresari la devolució dels quartos no vo-lent mes corrida, ó hagués dirigit á n' ell la ovació tri-butada al president, hauria merescut lo nostre aplauso.

Ara, trobém que no fou just, y devém anyadir que tingué 'ls seus ribets de salvatge al enjegar un pá y una ampolla contra en Bombita, per mes qu' aquet lidiador estigué deslluhiadíssim en sa feyna.

*
**

Es verdaderament curiosa y dramática la relació que 'l distingit escriptor Numela, ha fet de la vida d' un presidari, en un treball que titula *Lo número 54*.

Veus aquí los principals párrafos de dita relació:

«En l' establiment penitenciari d' Alcalá va morir fa alguns anys un prés sexagenari, y en lo matalás de son

catre foren trobadas unas quantas quartillas en las que 's esplicava la vida d' aquell infelís. Deyan així:

Vaig veure la llum primera en casa humil, pero honrada. Mon pare era un modest menestral. Quan vaig arribar á la major edat, vaig encarregar-me del establi-ment que possehian los meus pares, y aquets pogueren trobar lo descans que sa vellesa ls reclamava. Vaig que- dar sol poch anys després, al cap de dos mes vaig casar-me, tenint al any següent un fill que al venir al mon va costar la vida á sa mare. A forsa de treball y d' es- talvi, vaig arrodonar una suma bastant regular, per quin motiu vaig traspasar l' establiment pera dedicarme á la educació de mon Lleonart. No hi havia capritxo, per petit que fos, que tingués mon fill, que jo no 'l satisfés desseguida. Lo meu fill va arribar á la edat en que comensan á germinar los vicis en l' home, sense que jo tingués forsa ni valor pera combátreis.

Una nit ¡pobre de mí! ¡tremolo al recordarla! Estava jo tot sol, quan va presentarsem en Lleonart, borratxo, y sens saludarme tan sols, va dirme ab mal modo:

—¡Pare, necessito dos mil rals; donémels!

'Ls hi vaig negar. Per primera vegada vaig tenir va- lor pera oposarme á sas exigencias.

—¿No voleu donármels?—afegí mon fill

—¡No!

—¡Está bé!—va contestarme, y va sortir corrents de casa.

Al cap de dos días va tornar, y abessantme alegre- ment va dirme:

—Vau fer molt bé en no dar-me los quartos que vaig demanaros l' altre día, perque ja vaig trobar qui va donármels.

—¿Quí?

—No heu de ferne res. Així com així ningú vindrá á reclamarvosels.

Sospitant que havia comés algun crim, vaig dirli:

—Fill meu, tot t' ho perdono menos aixó.

—¿Qué? ¿Qu' ho sab?—va exclamar mon fill.

—¡Ah! Així es certa ma sospita? ¡Tu has robat! ¡Tu has tacat la meva honra!

Y avants de que jo tingués temps de demanar á mon fill esplicacions de sa conducta, va fugir corrents pera no veurel may mes.

A la cayguda de la tarde d' aquell día fatal, va pre- sentarse la justicia á casa meva, la registraren tota, y en un armari del quarto d' en Lleonart, trobaren unas alhajas de las que jo no tenia 'l mes petit coneixement.

¡Com havia de saberne res si ell las havia robadas!

Me preguntaren l' origen, la causa de trobarse aque- llas alhajas en mon poder. No vaig saber que contestar, millor dit, no vaig volguer dir la vritat per' no haver d' acusar á mon fill; vaig preferí esser jo l' acusat.

Me portaren á la presó y 'm condemnaren mes tart á presiri, á mí, que sols hi comés lo delictes d' haver si- gut massa débil.

Aquesta es ma vida. Han esborrat mon nom del catá- lech dels homes honrats; en l' horrorós lloch ahont es- tich ara, sols existeix lo vici, encarnat en lo crim.

Avuy soch lo número 54.»

UN HOME PÚBLIC

Hi ha un palau, aprop de casa,
 propietat d' un gran senyó...
 Si parlem de il·lustració
 lo tal senyó .. ¡es un trós d' ase!
 Prò en cambi, si ciencia hi falta
 dintre sa closca raquítica,
 té un gran nás per la política...
 y sempre es'á á la que salta!
 Ell, ha trobat la manera
 de ser emp'eat etern
 tant si 'l jefe del govern
 's diu Pau, com si 's diu Pere.
 Ell, escrúpols de programa
 y miraments de doctrina,
 se 'ls arregla y conjumina
 y... ¡se 'ls passa sota cama!
 Se 'n riu de la conseqüència
 com un defecte molt crítich
 y 'l seu únich deu polítich,
 es... ¡la santa conveniencial!

.....
 Va comensá ab un destino
 de *burot*, ab sou mesquí,
 pró tossut... mes que un garrí,
 y arrastrantse pe 'l cassino,
 lográ qu' alguns *peixos grossos*
 donantli sa protecció,
 transformessin en senyó,
 l' an·ich aixafa-terrossos.
 Sent *burot*, va fer la *grilla*
 d' acort ab certs concejals.
 Després *cabo*, va fer rals
 per forrarse bé l' armilla.
 De *cabo* saltá á inspector
 y allavoras va fincar-se;

del *cuerpo* va separarse
 y va surtir regidor.
 Al serho, tragué gran manya
 per trampas electorals;
 va fer sortir concejals
 molts tipos de sa calanya.
 Y ab lo mes groller cinisme
 tirant al poble per portas,
 fou una de las mes fortas
 columnas del caciquisme.
 Surtint de l' Ajuntament,
 lo caciquisme agrahit
 va alcansarli de Madrit
 una credencial decent,
 y ab ella, l' antich *burot*
 exprém de la poma 'l such.
 Com á ruch, podrá ser ruch
 pero... ¡gasta cotxe y tot!
 Si es conservadó 'l Govern,
 lo mateix que fusionista,
 may lo *turró* pert de vista
 ¡per ell lo *turró* es etern!
 ¿Vé en Sagasta?... ¡En molt bon' hora!
 Ell lo felicita al punt.
 Vé un altre? .. Donchs. crits y amunt!
 ¡Una *ensabonada* y foral
 Presentar la dimissió
 ó renunciar al destino,
 sería un grós desatino.
 ¡El no ha nascut per fé aixó!
 Y aixís es, que com té amichs
 en tots los partits polítichs,
 y com qu' en los moments crítichs
 se 'n rellan 'ls cacichs,
 no sols segueixen la beta
 de deixar-lo menjá en pau ..

¡sinó qu' á voltas hi cau
 alguna qu' altra ganguetal
 Aixís, quan pujá al poder
 en Cánovas, fa tres anys,
 va pescar, no sense afanys,
 la creu de Carlos Tercer.
 Y ara al empunyar la *rienda*
 en Sagasta, es tret segur,
 que 'l *burot* se 'n té d' endur
 un altra creu ó *encomienda*.
 No es estrany, donchs, per lo dit,
 que un tipo de tal calanya,
 quan muda 'l Govern d' Espanya
 mudi també de partit.
 Y ab lo mateix taranná
 qu' avuy s' ha fet fusionista,
 demá 's posará carlista
 y á l' altre, republicá.
 La qüestió es defensá nóminas;
 l' objecte es anar cobrant
 y altres que vagin parlant
 de l' honor y altrás *endróminas*.
 Aquell sabi ó bé guassón
 qu' als *homes públichs* va darlos
 aquest nom, per compararlos
 ab las *fulanas* de mon,
 va estar just. Menys impudencia
 demostra tení en son cor
 aquella que 's ven lo honor
 qu' aquell que 's ven la conciencia.
 La societat sens pietat
 d' ellas l' impudor fustiga...
 mentre á 'n ells d' honors prodiga...
 ¡Bona está la societat!

M. RIUSEC.

MELÓNS Y DONAS

SONET

—¡A taitxl ¡á taitxl ¡Veniul ¡Apa, minyonas!
 Acabeume 'ls melóns. ¡Aul ¡acabeumels!
 ¡Ja no mes ne tinch sis! ¡alsa! ¡compréumels!
 ¡Cuyteu, donas, veniul ¡Veniul, bufonas!
 Sis melóns com la mel, dos pesse onas.
 —¿Me 'ls doneu per set rals?— Vaja, ¡preneumels!
 —Sense tatxar no 'ls vull. Apa, ¡tatxeumels!
 ¡Jo pogués igualment tatxá á las donas! ..
 —Lo tatxarlas no fora cosa rara
 ¿No 's tatxan los melóns? ¿No se 'n fa tria?
 ¿No 's posan de recó, si hi ha cap tara?
 —Moltas noyas que 's compran avuy día,
 Boy tatxadas, llavoras, ¡ay, la mare!
 ¡Ni 'l més tonto del mon las compraría!

FRANCISCO SISA.

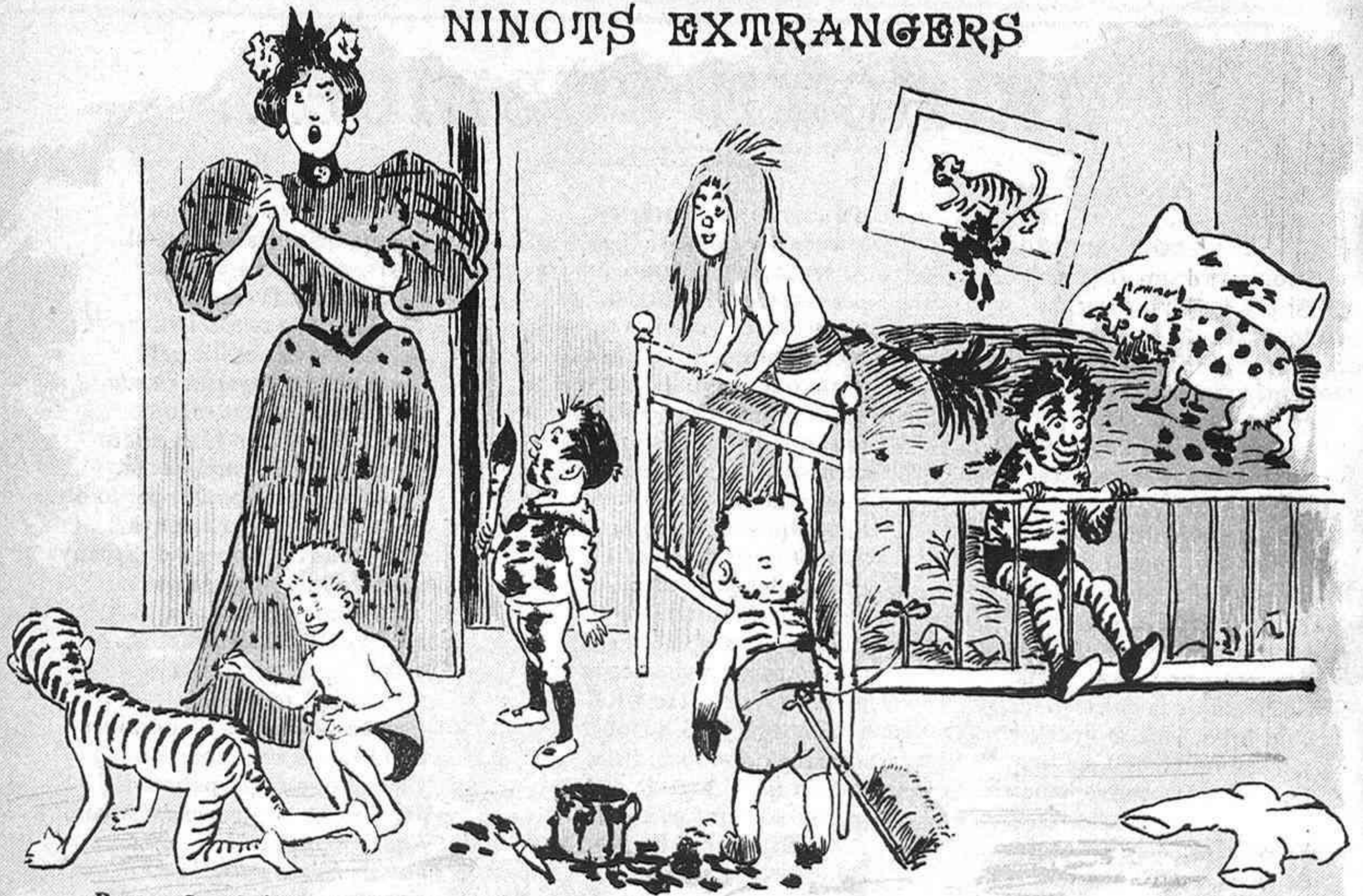
¡QUIN PANDERO!

SONET

“SUBLIM panderol com te tocaria
 si fossis meu, y sent de pell tan bona
 y contemplant ta forma molt rodona
 ensimismat ¡quants ratos passaría!
 »Sent de ma propietat, quina alegría
 tan dolsa sentiria ma persona
 y sens tenir cap ral, ni 'l rich Girona
 un home mes se 's que jo sería.
 »Mes, ¡no 'm vull fé ilusions! que aquet pande-
 bellugadís, llustrós, y fort com roca, [ro
 un amo ha de tenir que ab molt salero
 la major part del temps ab gust lo toca.»
 ..
 Un émulo de Cupido aixó exclamava
 al detrás de una hurí qu' un 'n portava.

FRANCESCH COMAS.

LA TOMASA
NINOTS EXTRANJERS

— ¡Reyna Santíssima, qué haveu fet?
— Mamà, juguém á tigrés... com al Tívoli.

— No tingui pó, Conxita.
¡Ja l' aguanto per bon puestol!

De "Le Rire"

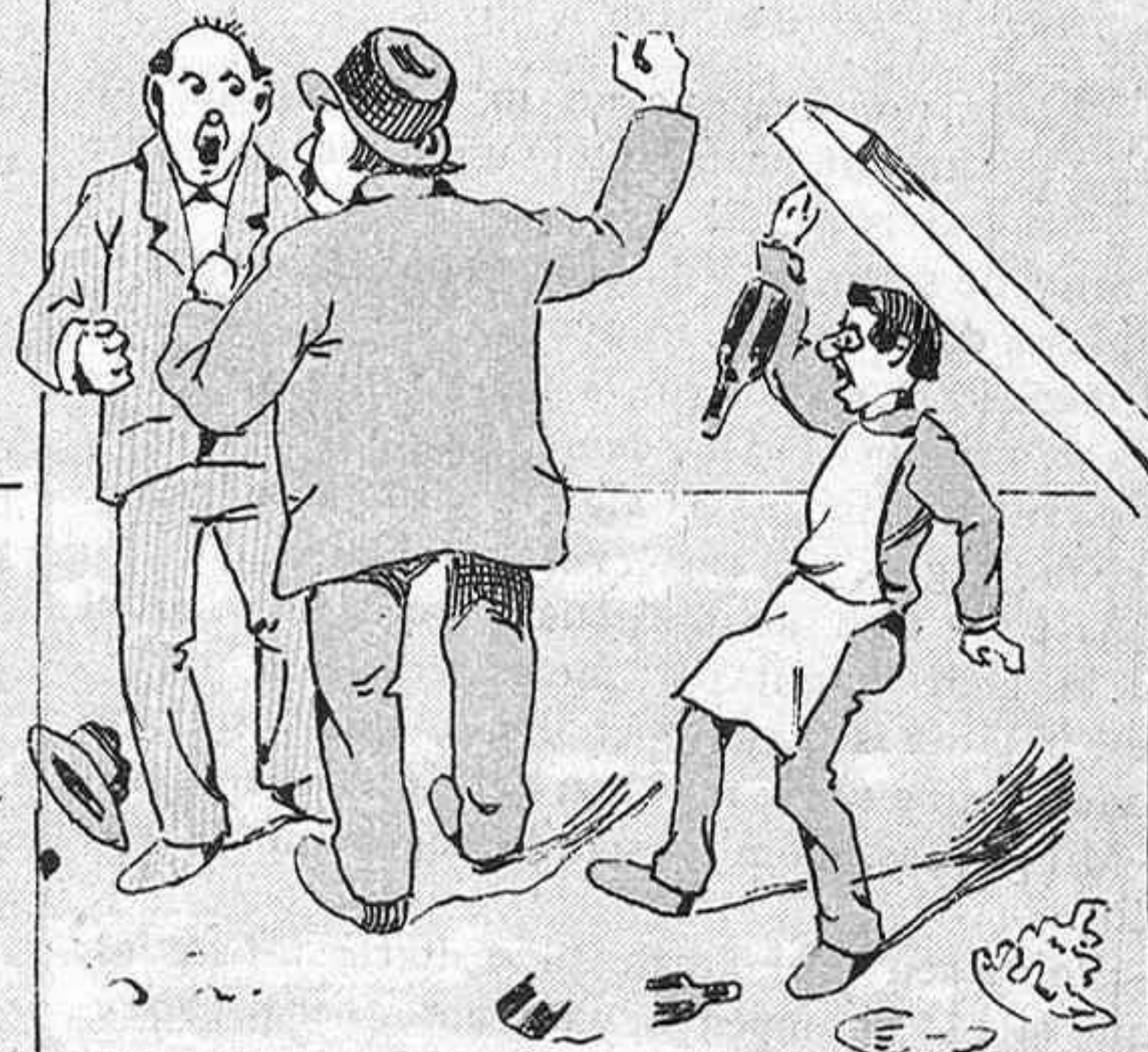
LA TOMASA

FIBLADAŞ

—¡Polítichs? ..¡Mala negada!...
Jo, á tots los faría guerra.

¡La Patria estará salvada
quan ho tirém tot per terra!

—¿Qui es aquest?— Es un copista
que, ab una gran serietat,
diu sempre que ha escrit las obras
que solament ha copiat.

Robert P

VISITAS D' ENCÀRRECH

Ah, no, no, que no m' encarreguin cap mes de visita! ¡Qui vulgui recaders, que se 'ls pagui!

Avants de sortir de Vilatorra, ahont desempenyo una plassa de mestre de minyons, vaig arribarme á ca 'l menescal, y alló que 's fá, no mes per compliment, vaig dirli: «Jan, demá marxo á Barcelona, per lo tant, si us convé alguna cosa, ja ho sabeu, tindré molt gust en servirvos». — «Home, donchs, li donaré un xich de molestia, perque á n' aquet mon hi hem vingut per' molestarnos los uns als altres. Y ja ho sab, avuy per demá, qué vosté com á menescal que soch, necessiti dels meus serveys...

—Mil gracias. Com no siga la sogra qu' us necessiti...

—¡Pobra senyora! Tinch de visitarla tot sovint, perque ella s' hi empenya, y ho sento, perque aquella gosseta es tísica com una aroma, y tractantse d' aquesta malaltia son inútils tots los esforços de la ciencia. Si la bestiola pogués anar á pendre las ayguas...

—Per ara 's mostra partidaria de las carns. Ahir mateix nos va pendre las tres llonzas que téniam per sopar.

—¡Tres llonzas! ¿Y devian ser cruas?... Donchs no temi, no li poden fer mal. La carn crua fá miracles. No estaré per demès, si li venen de gust, que li dongui tres llonzas cade día.

—Ja m' ho calcularé... Pero, tornant á l' objecte de la meva visita, vos direu qué se us ofereix de Barcelona?

—¡Ah! es vritat. Primerament, me fará 'l favor d' arribarse al Portal Nou, número tants, botiga de ferrer, ahont li entregarán una petita caixa per mí. Demani pe 'l Sr. Ferrerons, l' amo de la botiga; un gat dels frares, que sempre té á punt las bromas. Y després, li agrahiré qu' entregui als senyors que van ser amos de la dona, quan servía á ciutat, un paquet de llangonissas, que li enviaré per l' aprenent. No recordo bè la direcció dels amos de la Tresona; pero no pot equivocar-se: carrer de Sant Pau, demunt d' una taberna; no estich segur de si es entrant per la Rambla ó al cap de vall del carrer, pero no t'è pérdua, perque ells, si no s' han mudat, en lo carrer hi han de viure... y com que tením la boca per' preguntar, y ja diu lo ditxo, que preguntant, preguntant se vá á Roma... ¿comprén? Vosté podré anar d' Herodes á Pilat, pero no s' en penediré, perque 'ls amos d' ella, son gent molt conforme, y ja t'è segur que 'l día que vagi á casa d' ells li posarán plat á taula, perque...

—Bè, si 'm convidan á dinar menos mal, perque, no es que vulgui estalviarme 'l gasto, pero 'ls men-

jarots de fonda no se m' assentan prou bè; com qu' un hom está acostumat á l' olla de casa...

—¡Oh! donchs, ja veurá quina pilota hi tiran á l' olla 'ls amos de la Tresona.

—¿Grossa, eh?

—¡Com lo seu cap! No se la podré pas menjar.

—Naturalment, si havia de menjármela tota...

—Ni un tall tampoch, home. ¿Vosté ha vist talladas de cindria, oy?

—Varias vegadas.

—Donchs lo mateix tamanyo té cada tall de pilota dels amos de la Tresona. ¡No se 'l menjaré, no!

—Fentsem la boca *pilota*, vaig anarmen cap á casa esperant lo felís moment en que 'm convidarían á dinar los amos de la manescala.

Lendemá sortía de Vilatorra ab la meva maleta y ab lo paquet de llangonissas que m' havia enviat lo mestre Jan, las quals pesavan 30 carniceras, segons la nota qu' havia acompanyat ab lo paquet lo manescal, ab l' objecte sens dupte de que no 'm deixés cap llangonissa á casa pera las atencions de la familia.

Del pes esmentat deu deduhirsen una llangonissa que va crosirse lo gos tísich de la sogra, aprofitant un descuyt meu.

Los amos de la Tresona, tingueren de deduhirne ademès, dos llangonissas, qu' un gossot que venía en lo vagó (¡ditxosos gossos!) va devorar en un dir «Jesús» y las que no vaig poguer cobrar, perque l' amo de la bestia, va dirme cremat que si jo no hagués posat las llangonissas sota 'l banch, lo gos no se las hauría menjadas, exposantse á morir d' una indigestió.

Al arribar á Barcelona, los guardas del Resguard van tirarse com teras famolencas sobre 'l paquet de llangonissas, y pera evitar qüestions vaig veurem obligat á pagar deu pessetas y á donar una llangonissa per barba.

Per fi vaig arribar al carrer de Sant Pau, sense cap mes novetat en las llangonissas, pero ab la novetat de que vaig preguntar infructuosament en tots los pisos que vaig veure demunt d' una taberna. Quan parlava del apetitós encàrrech que portava, tothom me deya: «Déixilas, si vol, las llangonissas; que ja procurarém enterarnos de si som nosaltres los amos d' aqueixa Tresona» pero ningú declarava serho francament.

Al últim després de recorre varias vegadas de cap á cap lo carrer de Sant Pau, va dirme 'l municipal de punt, que tal vegada 'ls senyors que buscava, foren los que havían viscut demunt d' una taberna qu' havia plegat, los quals s' havían mudat á la Plassa de la Bonanova.

Després de donar las gracias al simpátich guardia, vaig dirigirme apesarat á la indicada plassa, tement qu' al arribarhi no 'm trobés ab que 'ls amos de la Tresona s' haguessin mudat novament de casa.

Afortunadament no fou així. En una torreta, á pochos passos de la iglesia, vivía la familia ab tant afany buscada. La senyora, una dona guapa y fresca,

á pesar dels seus cinquanta anys, al enterarse de qui m' enviava, va rebrem ab vivas mostres d' alegria, tenint bon cuydado de descarregar-me del paquet de llangonissas. Ab ella estiguerem conversant un llarch rato en la sala, jo fent recaure la conversació en lo convenient qu' era tirar pilota á l' olla, per veure si 'm convidava á dinar y la meva interlocutora volguent parlar de tot, menos de la pilota.

Durant lo nostre colòqui vaig fumar alguns cigarrèts, y va estranyarme que, cada vegada que jo anava á l' lensar una punta, ella 'm diguès: «Dispensi; fassi 'l favor de ficársela á la butxaca.»

No vaig trigar gayre á explicarme perque 'm feya guardar las puntas. Vaig esplicarmho quan al sentir-se la campaneta de la porta, ella va dirme, tornantse groga com la cera: «¡Amaguis, que hi ha 'l meu marit!»

Se tractava d' un gelòs terrible, d' un d' aquets marits desconfiats, qu' al arribar á casa seva van buscant per recòns y reconets una punta de cigarro ó la mes petita cosa que puga descobrirlos que la seva senyora ha rebut la visita d' un home.

—Pero ¿per qué tinch d' amagarme?—vaig preguntar jo á la exmestressa de la Tresona.—¿Per ventura es cap crim lo ser portador d' un paquet de llangonissas?

—Segurament que nó; pero 'l meu marit es un Otelò, y es precis preparar-lo. Si entrava sense que jo poguès esplicarli los motius de la presencia de vosté en aquesta casa, cregui que sería l' última vegada que 'ns portès llangonissas.

—¡Malò! ¡Ab aixó si que no m' hi conformo! Amaguim sota terra, si ho creu necessari, senyora.

—Surti al jardí y ocultis darrera un arbre... dintre 'l safreig... pero cuyti que 'l meu marit s' impacienta.

Considerant que no era qüestió de fer bromas, vaig corre á amagarme al safreig, lo qual contenía dos ó tres palms d' aygua que bastaren pera proporcionar-me un bany de pantorrillas ab lo consegüent constipát. Las dents me petavan com unas castanyolas, y no m' hauría lliurat d' una pulmonía, si 'l senyor de la senyora, enterat per aquesta de que jo era moro de pau no haguès vingut á buscar-me al safreig, dihentme, esclafint la rialla: «Surti, surti jove, que l' aygua es molt freda y aquí dintre deu estarhi molt encongít.» Després de donarme las gracias per la molestia que m' havia prés, va confiar-me dos jerras de confitura, una pera cada má, pera que las entreguès al manescal, y sense fer cas de que jo li deya que las jerras m' embarrasavan un xich massa y de que era hora de dinar, va posarme á la porta. Vaig entornarmen á la fonda sense haver tastat la plota tan alabada per en Jan; pero ben mirat aquet no tenia culpa, perque ja m' havia dit que no me la podria menjar, y efectivament: no vaig menjármela.

A pesar del mal tracte dels coneguts del manescal, com que sempre hi sigut un tros de pá, vaig anar-li á recullir la caixeta á casa del senyor Ferre-

róns. La tal caixeta pesava prop d' un quintá y tenia escritas unas lletras que deyan: «Calzado.» Entre la maleta, las jerras de confitura y la caixa de calsat no sabia com governarme. Los xicots al véurem tan carregat cridavan ¡vóltall y m' enjegavan una pluja de tronxos. Jo vaig volguerlos perseguir, y no vaig lograr mes que trencar una de las jerras de confitura, qu' ab tot lo que contenía vaig deixar abandonada al mitj del carrer.

¡Tot per admetre encárrechs!

Al arribar á la vila y enterar al manescal de la nova desgracia, va exigirme l' import de las tres llangonissas que s' havian menját los gossos, aixís com lo de la jerra en mal hora trencada, y jo no vaig tenir altre remey qu' afluixar la mosca, perque la sogra va dirme qu' era precis estar bé ab l' home sabi que li allargava la vida del gos d' aygua.

Lectors: may que 'ls fassin algun encárrech, cóbrinlo y no respanguin de las averías.

¡Ah! m' en descuydava: ¿Saben quin calsat contenía la caixeta ó la caixassa que va entregarme 'l senyor Ferreróns?

¡¡Una grossa de ferraduras!!

A. GUASCH TOMBAS.

EPÍGRAMAS

Un músich qu' está ab la sogra
y ab la dona, 'm deya un día,
que tots tres sempre 's barallan
y no tenen armonía.

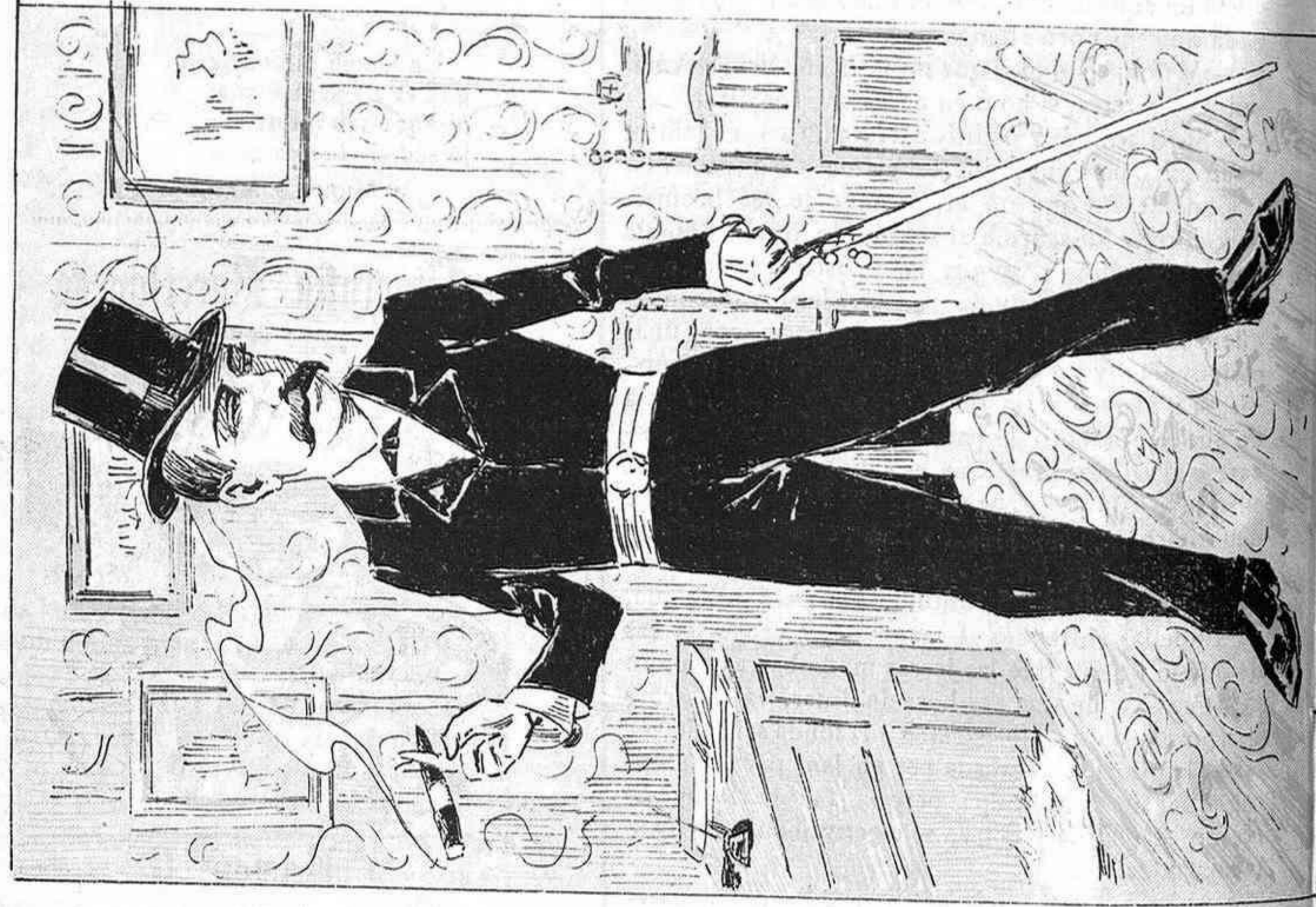
Un jepich molt aixerit
que va á l' Universitat,
diu que sab tot de memoria
lo códich de dret penal.

MIQUÉLÓ MASQUET RASCLE.

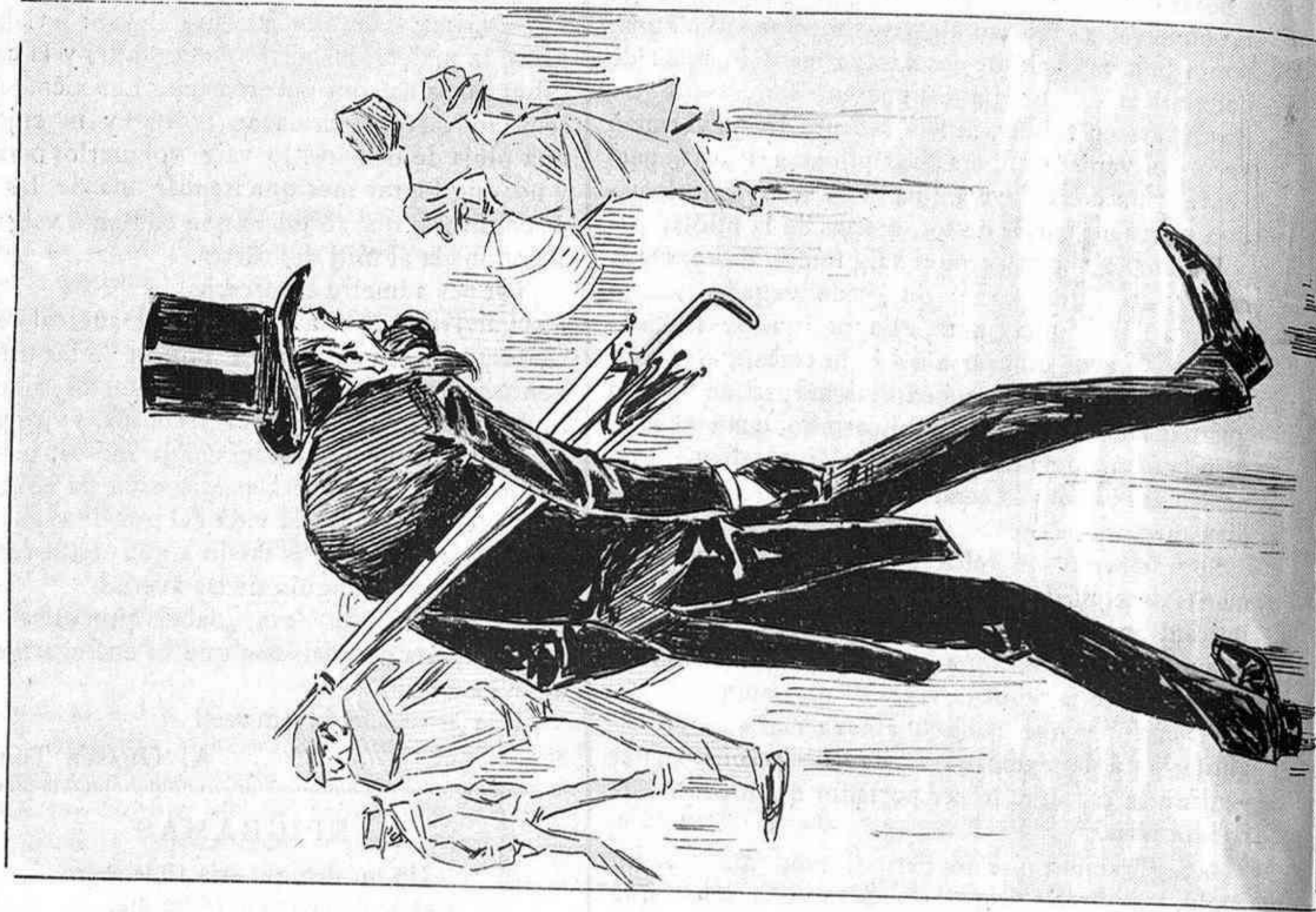
S. Ramon, 6
BARCELONA

LA TOMASA
AGUALLANTS

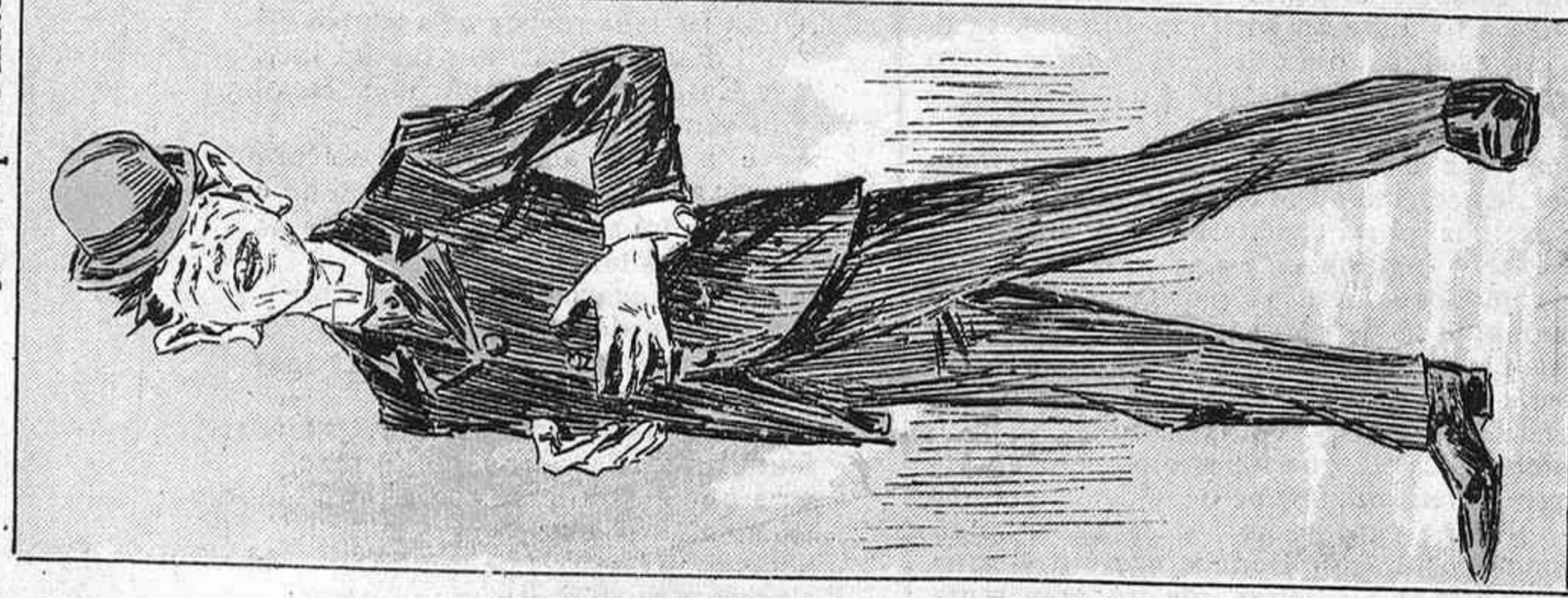
'L QU' ENTRA

— ¡Ja está en mon poder la vara!
¡Ja es meu l' anhelat silló!
¡L' amo de l' olla soch aral!
¡A n' aquí 'l matón soch jo!

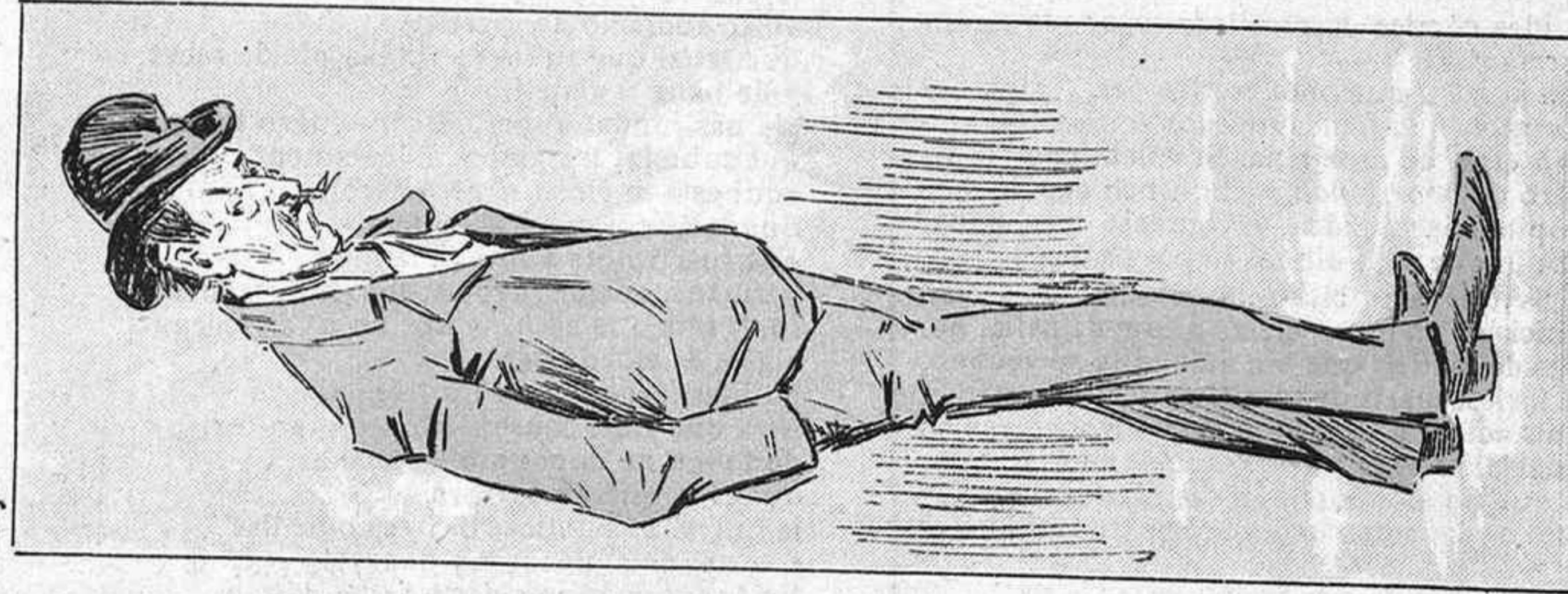

'L QUE S' EN VA

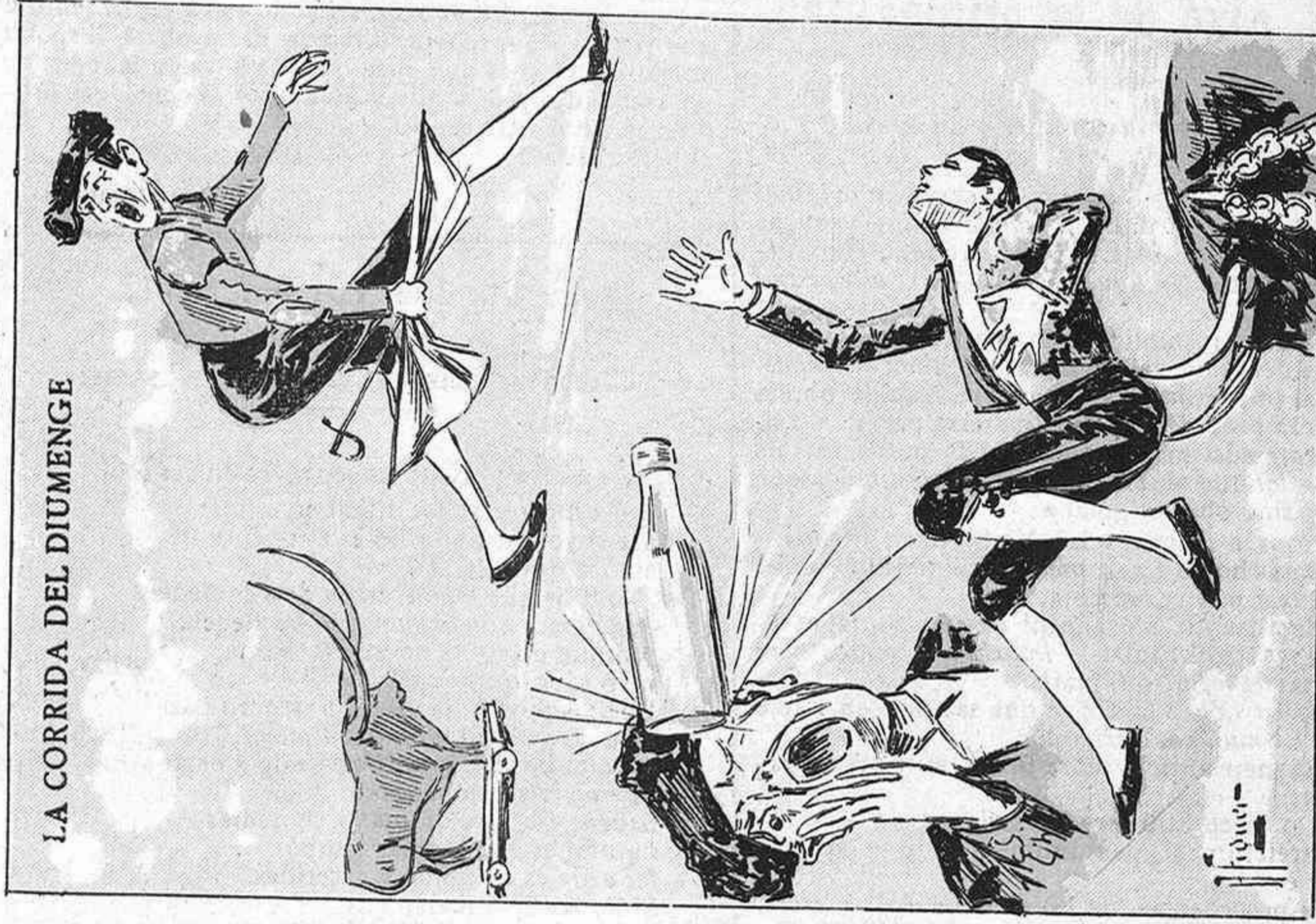
— ¡M' han prés la vara preciosa!
¡M' han... vensut, m' han dimittit!
¡Oh sort trista y capritxosa!
¡Abur, m' en entorno al lliet!

— Era celador nombrat
pe 'ls hereus d' en Pantorrillas...
¡Adeu mongetas senzillas!
¡Me sembla que hi fet *salat*!

Ara 'm farán celador
los meus companys fusionistas.
¡Hi acabat mas horas tristas!
¡Tinch mes fam qu' un segador!

LA CORRIDA DEL DIUMENGE

Caygudas, nyanyos, gемеchs,
espants, sustos, confusió.
de tot va haverhi diumenge
en la *vinya del Senyor*.

Sobre... aixó de la originalitat

Sr. Director de LA TOMASA.

Molt senyor meu:

Dugas comedietas porto publicadas sense dir *original* (*La capseta dels petons* y *Lo ninot de mollas*) y dugas vegadas me posan los dits á la boca porque... digui algo referent al dictat de *juguete cómich en 1 acte, escrit en vers per...*

En la biografía (1) publicada en son número 474 donant compte del rebut del exemplar *Lo ninot de mollas*, diu: «Que, al imprimir la segona edició de la obreta fassi constar la procedencia de la mateixa porque lo siga mal interpretada ma conducta pe 'ls molts literats que han acordat que obra escrita per... no significa que siga arreglo, sinó obra original.»

¿Que espliqui la procedencia? No hi tinch inconvenient, ja vaig ferho ab *La capseta dels petons*, y també ho faré ara, vagi prenentne nota.

1.er La companyia Giovannini porta un juguete llich en son repertori titulat *Il Polichinela*, en los cartells sols deya *del maestro González*.

2.^{on} L' autor López Marín te una sarsuela en 1 acte y 3 cuadros *El muñeco, escrita por*.

3.er Un saynete antich, sense firma, se titula *La estatua fingida*.

4.^{art} En lo Circo Equestre s' ha vist mes d' una vegada un entreteniment pantomímich, ab lo mateix asunto de la estatua.

Veliaqui la procedencia de *Lo ninot de mollas*, escrit en vers per...

Total: una idea cómica desarrollada segons lo taranà de cada escritor.

Los que han acordat que obra escrita per... significa original, me sembla que han confós los equipatjes, vull dir, que s' han errat de provincia. Si volen, com sembla, aclarir aixó de la *originalitat*, no tinch cap inconvenient en capitanejar la idea, y comenso per donar datos certs (tot lo que vagi dihent se pot probar).

He dit que 'ls que alambican la originalitat s' han errat de provincia, y no ho repeteixo á fum de palla, no: pues los autores de Madrid que tan aplaudits se veuhen, que acaparan los escenaris de tota Espanya, que tenen enlluhernats als actors fins al punt de no trobar res bó si nó vé estrenat de la *villa y corte*, aquets autores, repeteixo, son los que no sols posan en sas produccions *escrito por...* sinó que firman *original* las traduccions y 'ls arreglos.

¿Volén probas?

Niña Pancha, sarsuela original de Constantino Gil, estrenada en lo teatro Lara (Madrid) la nit del 13 d' Abril de 1886, no es altra cosa que *Tres alhajas*, pieza en 1 acto *arreglada* á la escena españo'a por A. de Mendoza, é impresa l' any 1863.

El Organista, zarzuela original de José Estremera estrenada en el teatro Apolo (Madrid) la noche del 20 de Diciembre de 1892 porta 'l mateix curs d' argument que *¿Qui será l' avi?*, joguina en 1 acte *arreglada* á la escena catalana per Joan Isern, estrenada en lo teatro Romea (Barcelona) lo 28 de Febrer de 1887.

He comensat ja, y si 's vol seguiré proporcionant datos per la historia de la originalitat, en los quals datos, hi entrarán celebradas obras y reputats autores.

Lo mes bonich del cas es que son molts, pero molts los que coneixen aquets *tapujos*, pero callan ¿per qué? ells ho sabrán. ¿Potser porque no val la pena? ¡No! Donchs, deixemho corre. ¿Sí? Donchs ¡amunt y crits! que jo, l' últim soldat en las lletras, me trobarán sempre 'l primer per fer foch ab valentia.

Resúmen:

Sense confondre lo *original* ab lo *escrit per...* sempre que vosté vulgui senyor director, me trobará disposat al assumpto, si es que mas paraulas valen la pena de ser escoltadas y si es que l' assumpto lo considera profitós en un ó altre sentit.

Disposi

LLUIS MILLÀ.

A un que vol ser sabi

— Consells aprofitables —

VAN dirme que t' empenyavas en ser sabi, pró á dirte la vritat difícil es; ara si vols semblar'ho es altre cosa, aixó si que pot ser.

¿No dius que tens escritas deu comedias que agradan á tothom que las llegeix, pró que no te las posan en escena, y no sabs lo per qué?

Donchs, home, ja tenim una gran base pera que ningú ignori ton *talent*. Ascolta bé 'ls consells que vaig á darte que no 't sabrá pas greu: Sabent escriure dramas y comedias natural es que sápigas també fer articles de fondo y gasetillas. Si ho fas bé ó malament ja pots fundá un periódich literari ab co'aboració de jovenets que igual que tu 'l cap tingan plé de sebas y de llana 'l clatell.

¿Ja has fundat lo periódich?—luego busca qui cubreixi los gastos.—Justament aquí está lo *bussilis*; pero ascolta que 't dire 'l qu' has de fer; Fas suscriptors á tota ta familia, germáns, cusins, nebots, tots los parents; molt será que ab lo temps no n' arrepleguis algun d' escadusser.

Titulas lo periódich *La Abundancia* pera que aixís consoni ab son gran text; de folletí ne donas molts planas, qu' es lo que mes convé, ja que deus publicar'hi tres comedias á costas dels incautos y beneyts. Vet' aquí com pots darte fums de sabi, costante pochs quartets.

Quan fassis la revista dels teatros no 't descuydis pas may de tirá incens á la Empresa y als cómichs, si tas obras vols veure en los cartells.

Si te 'n xiulan alguna, noy, defénsat, has de afirmá que 'l públich no ho entén; quan niugú se 'n recordi la publicas, y 't quedas tan fresquet.

Al sé á la redacció procura sempre estar colgat de llibres y papers, y en la paret hi penjas grans coronas de murtra y de llorer, que allí los teus amichs vindrán á veuret sent elogis dels mérits que tu tens, pera que á l' endemá ab lletras de motllo los alabis á n' ells:

Serás si ho fas aixís pe 'l mon un sabi, aixecante quan moris monuments: no mes tu y jo sabrem qu' ets un trós d' ase pró jo no ho xerraré.

L' AVI RIERA.

(1) Suposém que 'l Sr. Millà haurá volgut dir: bibliografía.

LA TOMASA
LA POESÍA

- FXUTIELLA -

Per lo tendra y lo guapassa
té adoradors molt rendits,
mes, en estimar escassa,
¡á quants mils dona carbassa
que 's pensavan sé elegits.

PRINCIPAL

Dos obras s' han estrenat durant la última vuytada y de totes dos pot dirse qu' han obtingut un éxit brillantíssim. Es la primera *Lo caixal del seny*, juguet cómic en un acte, original de D. Arturo Carreras, qu' havent lo-grat en la nit de son estreno un éxit satisfactori, ha au-mentat de valor després de las esmenas qu' hi ha intro-duhit son autor.

La segona, ó sia *Lo senyor Nadal*, comedia en 3 actes pe 'l Sr. Capdevila (actor cómic de la companyia), es una producció aixerida com un pésol y trempada com un jin-jol. Son argument complicat é interessant, encare que inverossimil, sas mogudas y un tant exageradas escenas y son inagotable caudal de xistes, abocats tal com rajan, la fan entrar de plé en lo género vaudevillesch, hasta 'l punt de confondre ab las millors obras que d' aquet gé-nero nos venen de Fransa. Lo públich va celebrar ab fre-qüents riallas y nutrits aplausos la gracia y travessura de *Lo senyor Nadal*, aixís com las habilitats dels actors que prengueren part en la representació, los quals s' esmera-ren en donar relleu á l' obra. Nos sembla qu' aquesta figu-rará molts días en los cartells y que será de las que que-dan de repertori.

ROMEA

Dimars s' estrená un drama en 3 actes y en vers ori-ginal, segons los cartells, de D. Ernest Soler de las Cas-sas, titulat *La llar*, que en conjunt obtingué regular éxit.

D' argument patriótic que 30 anys enrera hauria en-tussiasmat á la concurrencia, are, donats los llassos de germanó qu' existeixen entre Fransa y Espanya, hasta re-sulta contraproduhent per remoure la guerra del any vuyt y además lo tan manosejat siti de Girona. Creyém que no está 'l teatro avuy dia pera tals obras ni per aquellas llargas tiradas de versos y además en forma de quintillas—rima molt usada en las antiguas obras del malograt *Pi-tarra*—á la que, dit sia de pas, s' hi assembla molt *La llar*, tant per sa estructura com per la pintura de perso-natjes. Per lo dit, 'ns sembla no será l' esmentat drama, obra que pugui tenir durada en lo cartell.

En la execució, molt esmerada per cert per tota la com-panyia, s' hi distingiren los Srs. Bonaplata, Borrás y Gui-tart. ¡Llástima fou que la Sra. Puchol á causa de son orgasme no pogués lluhirse mes, principalment al arren-car las rialladas de la locura, ja que interpretá y digué las escenas de son personatjo com una verdadera actriu.

De la *mise en scène* molt bé, vejentse la má del autor de la obra, que ja es sabut es un expert artista. Respecte á la direcció escénica hi podriam trobar molts *peros*, entre ells, lo que casi tots los personatjes han d' estar continua-ment al peu de la *llar* porque tremolan de fret... y van en mànegas de camisa, y además lo portal de la casa sempre está obert de bat á bat.

Al final dels actes siguié cridat l' autor y al terminar la obra lo Sr. Soler de las Casas va manifestar al públich que son drama *La llar* l'hi havia inspirat una poesia del seu malhaurat pare D. Frederich, la que llegí á continuació,

resultant que la poesia seguía 'l curs del drama: de ma-nera, que cada estrofa de la poesia resultava una escena de la obra. Lo final es cambiat, pero també 's troba en altra poesia del propi poeta publicada si no 'ns os infiel la memoria en lo tomet titulat *Nits de lluna*.

Per lo manifestat, creyém que 'l calificatiu d' original hi sobra.

NOVETATS

Satisfactori éxit ha obtingut la companyia Watry, de-mostrant dit artista que es de lo mes notable qu' ha vin-gut á nostres teatros respecte á prestidigitació, recor-dantnos, per tal motiu, als célebres Conde Patrizio y Canonge.

També hi figura Mr. Mastrachio, que 's continuador del género transformista Fregoli, si bé un bon xich inferior qu' aquet en lo que toca á destresa.

La exposició zoológica de Mr. Ascanio, coneguda ja de nostre públich per haverla exhibida en altres teatros sa esposa, encare que nooferi novetat, siguié aplaudida, aixís com també 'ls micos africans que resultan notabi-líssims en sos travalls gimnástichs y acrobátichs.

Per' la setmana entrant prepara 'l conegut actor se-nyor Cepillo la inauguració de la temporada d' hivern, ab una notable companyia cómic-dramática que diri-gida per ell, té en son poder novas obras, entre ellas, algunas qu' han sigut de gran éxit en lo passat hivern á Paris.

CATALUNYA

Ab un argument que no justifica prou lo titol de *Aquí va á haber algo gordo ó la casa de los escándalos*, Ricardo de la Vega 'ns ha presentat una altra série de escenas ab tipos populars, dels barris baixos de Madrit, divent manifestar que en sa darrera obra no ha estat tan afortunat com en sas anteriors lo popular sayneter.

En efecte; si bé las escenas son bastant cópia exacte del natural, ni lo llenguatge, ni la trabassón del saynete son cosa que honri molt al autor, puig en lo primer hi ha xistes de un color vert tan pronunciat que si bé excitan las riallas de la part masculina, en cambi son lo sufi-cients pera fer enrojir las galdas del sexo débil.

L' éxit que ha obtingut se deu sens dupte á la inspirada y ben composta música que l' adorna, obra del notable mestre Sr. Giménez, que ab ella ha donat mostras de ser un dels mes genuinos representants de la música espa-nyola.

Son pessas notables lo vals de la matinada; lo dúo de «Felisa» y «Paco» que cantan ab gran maestría la Sra. Fernández y lo Sr. León; lo número de la comparsa dels diables en que 's resolt ab una elegant mazurca, acabant ab una ayrosa americana, pessa que promogué un entusiasme, demanantse per unanimitat la repetició.

Lo dúo de «La carnicera» y «Angel» es aixís mateix molt inspirat.

La obra ha sigut presentada brillantment, distingintse las Sretas. Segura, Aceves y Fernández y los Srs. Cerbón, León y Asensio. Molt acertat en son acreditat lloch lo mestre Sr. Cotó.

TIVOLI

CIRCO EQUÍSTRE

Molt ben rebuts han sigut las novetats de la setmana passada, puig tant las preciosas Lucía y Adelina en sos travalls al doble trapezi, com la hermosa Clotilde ab sas cacatúas amaestradas y Mr. Musto contorsionista, han demostrat ser notables artistas.

Per' últims de la present setmana s' anuncia lo benefici dels aplaudits artistas jermáns Briatore. Donadas las sim-

patias que ab son variat treball han sapigut lograr, ja que son verdaderas celebritats, tant eqüestres com acrobáticas, es de esperar que en dita nit veurán recompensats sos esforços.

Se está ensajant la grandiosa pantomima de costúms andalussas *La feria de Sevilla*, en la que al final sortirà un brau novillo embolat.

UN CÓMICH RETIRAT.

Nostre estimat company de Redacció, Joseph Barbany (Pepet del Carril) encarregat de la *Crónica* d' aquet periódich, nos ha escrit á última hora, manifestantnos que á causa de una lleugera indisposició no li ha sigut possible aquesta setmana omplir unas quantas quartillas ab destí á la primera plana de LA TOMASA, per quin motiu havém engiponat á corre-cuyta una crónica ó cosa que se li sembla, pera sortir del pas.

Desitjém un prompte alivi al nostre company.

Tenim lo gust d' invitar á tots nostres col·laboradors á que prenguin part en lo número que, seguint la costum de cad' any, dedicarém als Morts.

Admeterém elegias, epitafis y demás composicions propias de la diada, sempre que sean dignes de la ploma de nostres aixerits col·laboradors.

Lo plasso pera l' admissió dels treballs, terminarà 'l dia 20 d' aquet mes.

¡Apa, donchs, trovadors de LA TOMASA, á esmolar la ploma y á fer feyna!

Havém rebut lo número extraordinari de *El Eco de Gracia*, destinat á socorre los malalts y ferits en las campanyas de Cuba y Filipinas.

Dit número, adornat ab una artística plana de Joseph Calmell, conté inspirats treballs de D.ª Dolors Riera Batlle y dels Srs. Suriñach Baell, Ximeno Planas, Escriu Fortuny, Dalnases Gil, *Llimoner*, Pujadas Truch, *Surienti*, etc., etc.

Per la bondat del seu text y pe 'l fi benéfich que 's proposa, lo número extraordinari de *El Eco de Gracia*, 's fá molt recomenable.

S' ha publicat lo volum IV de la Colecció Selecta, que conté las poesias premiadas del malogrado poeta Frederich Soler (Pitarra), las que precedidas d' un prólech de nostre amich M. Marinello, forman un elegant tomet de mes 120 páginas y que 's vén al preu de 2 rals en nostra Administració y principals llibrerías y kioscos.

Pera lo próxim diumenge día 17 prepara la distingida Societat Recreativa de Sans *La Familiar Obrera*, la inauguració de la temporada d' hivern ab lo drama de Echeagaray *Mar sin orillas*, y la comedia de Vilanova *Las bodas de 'n Cirilo*, per la companyia dramática que dirigida per lo notable actor Sr. Labastida ne forman part las senyoretas Blanca, Llonch y Morera y los Srs. Nieto, Guillemany, Durany y Baqué.

Diumenge passat, en las dos funcions que 's donaren en lo teatro Gran-Vía va armarse un escándol horrorós, á causa de haverse venut mes entradas que personas caben en lo local.

Seria molt convenient que á tots los empresaris qu' observessin ab lo públich una conducta tan detestable, lo Gobernador los imposés una multa un poch carregada. ¡Per goluts!

Llegirem l' altre día en un periódich d' aquesta ciutat que 'ls empleats del Govern Civil, estavan contentíssims de que havés cessat en lo càrrech de governador d' aquesta provincia 'l Sr. Hinojosa.

A nosa tres, que 'ns tenia sense cuydado qu' aquet senyor s' en anés ó 's quedés, al enterarnos de l' alegría de dits empleats, vam sentir la próxima marxa del esmentat governador.

Y mes la sentirem, al llegir á rengló seguit, que 'l cesse del Sr. Hinojosa havia produhit també molta alegría entre 'ls industrials, principalment entre 'ls cafeters, y amos de botillerías y restaurants, los quals li oferirian de bona gana un album ab las firmas de tots, celebrant l' hora en que s' en vagi ab la música á un' altra part.

¿De modo que 'ls cafeters son los que s' alegran de la seva marxa.

¡Lo felicitem coralmant Sr. Hinojosa!

¡Ara temém per las orellas d' en Jordi! ¡Prou las hi arrancarán á estiragassadas!

Llegim que 'l propietari d' un café de Buenos Ayres, ha estat á punt de morir á mans d' un mico de sa propietat, havent motivat l' agressió, segons se creu, los gelos.

Sembla que 'l mico en qüestió, estava enamorat de la cafetera—la dona del cafter—una *real moza*, y no podia sufrir las caricias que tot sovint se prodigavan los esposos, los que no 's fixavan en que las sevas *imprudencias* eran contempladas ab rabia pe 'l mico.

Va arrivar un día, un día que 'ls esposos van ferse mes festas que de costum, y 'l mico no va poguer aguantarse mes. Quan son amo dormia, va clavarli varias dentelladas, ab la intenció marcada de despatxarlo per l' altre barri, pero no va lograrho, conseguint sols que 'l seu amo fes matarlo immediatament.

A n' al mico de Buenos Ayres li han fet los comptes, á tu t' ho dich Ravachol del Parque. Quan vegis senyoras gira la vista ab horror, qu' ellas son causa fins de la mort dels micos.

¡Prudencia, cordura y circunspecció!

Llegeixo que 'l bisbe de Málaga ha dirigit un ofici al Ajuntament d' aquella ciutat, fentli present que l' edifici que ocupa la casa de la ciutat, es propietat del clero y per lo tant es necessari que l' abandoni la corporació municipal.

L' arcalde de la ciutat andalussa diu qu' al rébre la comunicació, va parar unas orellas de palm y vejentse ja la excomunió á sobre, invocá tots 'ls sants del calendari y posá en joch totas sas influencias, á fi d' evitar una segona *Navarro-reverterada*.

No sé sab si ho ha conseguit, pero es alló. De 'ls escarmentats ne surten 'ls espavilats.

Puig si avuy un cop de crossa
á tot un ministre 'l balda...
¿ves que será á un trist arcalde?
¡Ell hauria tret la grosa!...

LITOGRAFIA BARCELONESA

de Ramón Estany

6, Sant Ramón, 6.-BARCELONA

EQUILIBRIS

MINISTERIALS

— ¡Quina situació mes trista!
 ¡Lo lloch es molt exposat!
 Ni ab lo tupé qu' hi criat
 me veig prou equilibrista
 per' sostenirme enlayrat.

SECCIO DE TRENCA - CLOSCAS

CONVERSA

—¿Ahont vas, Mercé, tan depressa?
 —A buscar uns pantalóns.
 —Pera qui son, per ton pare?
 —No, que son pe 'l fill d' Ambrós,
 mon germá.

¿Pera 'n Crisanto?
 —Sos pensaments van molt torts
 puig lo nom que vosté busca
 ja lo hem dit entre las dos.

RAMIRO BALCELLS.

TARJETA

PAU GALL XIDI
 ALBESA

Combinar aquestas lletas, de mo-
 do, que resulti lo títol d' un drama
 catalá.

SAPUT FLAMENOH.

LOGOGRIFO NUMÉRICH

- 1 2 3 4 5 6 7 8 9—Nom de dona.
- 1 2 3 4 5 6 7 8— » d' home.
- 7 8 4 8 9 7 3— » »
- 7 8 4 8 2 3— » »
- 1 2 3 4 9— » de dona.
- 6 8 4 9—Parentiu.
- 9 2 9—Part d' aucell.
- 4 5—Nota musical.
- 6—Consonant.
- 2 9—Nota musical.
- 8 2 8—Comestible.
- 7 9 4 9—Part de la persona
- 2 2 3 4 3—Animal volátil.
- 4 8 2 3 1 1—Cabecilla insurrec-
- 7 9 2 5 2 2 9—Poble catalá. (te.
- 7 9 4 3 2 8 6 9—Nom de dona.
- 1 5 2 8 7 8 9 6 3— » d' home.

J. TORRENTS D' ARENYS.

GEROGLÍFICH

∴ +
 TREN
 ca
 CI

ICI
 OOO

SALVADOR PORTAS.

GEROGLÍFICH COMPRIMIT

TAD CIU

JO MATEIX.

SOLUCIONS

À LO INSERTAT EN LO NÚMERO 473

Xarada.—Car—me—ta.
 Aixafa-cervells.—Fr ancisca
 M a r i n a
 A m p a r o
 D o l o r e s
 A n i t a
 M a r i a

Geroglífich comprimit.—Castelltersol.
 Fanal numérich.—Cornelia.
 Geroglífich.—Una lliura té dotze unsas.

ID. AL NÚMERO 474

Conversa.—Ni—no.
 Tarjeta.—La Banda de Bastardia.
 Logogrifo numérich.—Freginals.
 Ters de sílabas.— A VI A
 VI LO VI
 A VI AYO